

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi kluczowy element niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju. Została przygotowana w największym stopniu w oparciu o konsultacje społeczne przeprowadzone z celowo dobranymi grupami mieszkańców obszaru LGD ZS. Charakterystyczną cechą niniejszej analizy jest określenie procentowego udziału wskazań poszczególnych czynników kształtujących jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Uznajemy, że dzięki temu ich wiarygodność i autentyczność jest bardzo duża. Fakt ten nabiera jeszcze większego znaczenia ze względu na to, że mają one decydujący wpływ na formułowanie celów ogólnych i szczegółowych oraz planowanych przedsięwzięć. Stanowią punkt wyjścia do dalej prowadzonych prac.

W niniejszej LSR do konsultacji społecznych oraz późniejszych analiz wziętych zostało 54 czynników wewnętrznych charakteryzujących funkcjonowanie obszaru LGD oraz 50 czynników zewnętrznych¹. Czynniki wewnętrzne charakteryzowały najczęściej występujące problemy i potrzeby społeczności lokalnej, pojawiające się i występujące od co najmniej kilkunastu lat. Były to: problemy budowy i rozbudowy dróg oraz ich najbliższego otoczenia, infrastruktury technicznej, rozwoju gospodarki na obszarze LGD, funkcjonowania szkolnictwa, sportu, rekreacji i kultury oraz analizowane głębiej problemy aktywności społecznej mieszkańców. Z kolei wśród czynników zewnętrznych wyodrębnić można takie jak możliwości finansowania i dofinansowywania działalności gospodarczej i społecznej środkami z UE, makroekonomiczne uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w kraju i regionie, popyt i zapotrzebowanie na żywność w układzie makroekonomicznym oraz wybrane problemy makrospołeczne. Szczegółowe wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia diagram identyfikacji elementów SWOT.

---

¹ Przygotowania merytoryczne i metodyczne do konsultacji społecznych w zakresie analizy SWOT zostały przygotowane i przeprowadzone w sposób następujący. W oparciu o literaturę przedmiotu oraz internetowe źródła informacji (analizowano elementy analizy SWOT z 30 LSR z perspektywy finansowej 2007 – 2013 z woj. mazowieckiego i wielkopolskiego oraz strategię kilkunastu gmin i miast z tych województw). Zostało wyodrębnionych po około 200 czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na funkcjonowanie określonego obszaru terenów wiejskich. Następnie metodą stopniowej eliminacji wybrano 54 czynniki wewnętrzne i 50 czynników zewnętrznych najbardziej przydatnych do analizy obszaru LGD ZS. Zostały one następnie pogrupowane tematycznie, w celu łatwiejszego rozumienia ich przez uczestników spotkań konsultacyjnych. Argumentem najbardziej przemawiającym za takim postępowaniem była świadomość trudności i złożoności problemów związanych z analizą SWOT. Uznaliśmy, że dla osób mających do czynienia z tymi problemami okazjonalnie, niezbędne jest szczegółowe pokazanie, ujętych w sposób całościowy, potencjalnych czynników wpływających na rozwój. Natomiast respondent jako członek społeczności lokalnej najlepiej znający problemy swojej miejscowości i okolicy ma odpowiedzieć, które z nich są mocną lub słabą stroną, szansą czy zagrożeniem. W oparciu o nie opracowana została ankieta. Ze względu na to, że duża część tych czynników mogła być niezbyt dobrze rozumiana przez respondentów, prowadzący spotkanie przedstawiciel Biura LGD rozpoczął od szczegółowego objaśnienia znaczenia poszczególnych czynników, po wcześniejszym wręczeniu ankiet. Następnie jego uczestnicy mieli wybrać od 10 do 15 czynników, które uznają za mocne strony (atuty) jego gminy oraz również od 10 do 15, które uważają za słabe strony. Tak samo wybierano od 10 do 15 czynników przy szansach i zagrożeniach. Prowadzący spotkanie na bieżąco udzielał informacji w przypadku występujących wątpliwości. Ankiety ze względów organizacyjnych musiały być oddane bezpośrednio po wypełnieniu. Zastosowana metoda ma cechy metody audytoryjnej, która ze względu na wiele swoich cech należy do efektywnych i wiarygodnych.

DIAGRAM IDENTYFIKACJI ELEMENTÓW SWOT

(podstawą klasyfikacji czynników był procentowy udział wskazań na dany czynnik z całkowitej ilości uczestników spotkań konsultacyjnych)

		Charakterystyka oddziaływania czynnika	Charakterystyka oddziaływania czynnika
		Pozytywny (+)	Negatywny (-)
Miejsce występowania czynnika	Wewnętrzne „dzisiaj” , tutaj	<p style="text-align: center;">MOCNE STRONY pow. 50%</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atrakcyjność przyrodnicza gminy 2. Zasoby sieci wodociągowej oraz obiektów towarzyszących <p style="text-align: center;">40 - 50 %</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Tendencje do osiedlania się na obszarach wiejskich 4. Dostęp do internetu 5. Stan infrastruktury sportowej na terenie gminy 6. Organizacja i sprawność funkcjonowania OSP 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY pow. 60 %</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stan i znacząca ilość ścieżek rowerowych w gminie 2. Proces tworzenia nowych miejsc pracy <p style="text-align: center;">50 – 60 %</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Stan i znacząca ilość chodników ulicznych <p style="text-align: center;">40 – 50 %</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Stan dróg na terenie gminy 5. Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii (OZE) 6. Uruchamianie na obszarze gminy żłobków
	Zewnętrzne „jutro”, tam	<p style="text-align: center;">SZANSE pow. 60%</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stopień dostępności środków finansowych z UE <p style="text-align: center;">50 -60%</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Możliwość wsparcia środków własnych środkami unijnymi 3. Rozwój krajowego przetwórstwa rolno-spożywczego 4. Rosnący popyt na lokalne produkty spożywcze 5. Tendencje do prowadzenia zdrowego stylu życia <p style="text-align: center;">40 – 50%</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. właściwe wykorzystanie perspektywy finansowe 2014 – 2020 7. Wzrastająca ilość podmiotów gospodarczych, zwłaszcza MSP 8. Wzrost świadomości społecznej i obywatelskiej mieszkańców 9. Brak zanieczyszczeń przemysłowych 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA pow. 60%</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z UE 2. Atomizacja (rozbicie) społeczeństwa i zamykanie się ludzi w kręgu własnych spraw <p style="text-align: center;">50 – 60%</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. słabe przygotowanie społeczeństwa do korzystania z funduszy unijnych 4. Brak zaliczkowania środków unijnych i biurokracja przy ich pozyskiwaniu 5. Niski przyrost naturalny i emigracja młodych 6. Wysokie podatki i koszty pracy 7. Starzenie się społeczeństwa 8. Niechęć dużej części społeczeństwa do działalności społecznej 9. Możliwość występowania klęsk żywiołowych

Do mocnych stron obszaru mieszkańcy zaliczyli atrakcyjność przyrodniczą gminy oraz infrastrukturę techniczną w zakresie sieci wodociągowej. W powszechnej opinii mieszkańców są to tereny pozbawione większych Zakładów przemysłowych, dzięki czemu środowisko przyrodnicze jest nieskażone. Z kolei infrastruktura wodociągowa to efekt trwających już blisko 25 lat nakładów inwestycyjnych w

tym zakresie. Z punktu widzenia formułowania celów rozwojowych są to atuty, które w pośredni sposób powinny przyczynić się do rozwoju obszaru LGD. Korzystnie został również określony dostęp do internetu, jako kolejny element infrastruktury technicznej.

Gminy wchodzące w skład LGD Ziemi Siedleckiej położone są wokół 80-tysięcznego miasta Siedlce. Wsie położone w odległości do 15 – 20 km w ostatnich kilkunastu latach stanowią obszar na którym osiedlają się (budownictwo jednorodzinne) dotychczasowi mieszkańcy Siedlec oraz rodziny pochodzące z innych regionów. Jest to zjawisko bardzo korzystne dla rozwoju LGD. Fakt ten powinien mieć istotne znaczenie z punktu widzenia prezentowanych w dalszych częściach przedsięwzięć.

Bardziej złożona jest pozytywna ocena stanu infrastruktury sportowej. Otóż w konsultacjach brali udział w zdecydowanej większości starsi mieszkańcy gmin (nie młodzież), u których znajomość obiektów sportowych jest niedostateczna. Dlatego też stan infrastruktury sportowej określili jako mocną stronę. Szczegółowa analiza wyników badań wśród młodzieży była diametralnie odmienna. Jedynie ok. 15% uznało ją za dobrą. Dlatego też w formułowaniu celów bardziej przydatna będzie ocena dokonana przez młodych mieszkańców obszaru LGD ZS.

Analizę i ocenę słabych stron przedstawiamy w odmienny sposób. Otóż 2 elementy mają tutaj kluczowe znaczenie. Pierwszym z nich jest, określony jako słaba strona, proces tworzenia nowych miejsc pracy. Drugi element tworzą (wymienione w diagramie w pkt 1,3,4) drogi, chodniki uliczne i ścieżki rowerowe. Prowadzone w poprzedniej perspektywie finansowej 2007 – 2013 inwestycje drogowe z dużym udziałem środków unijnych radykalnie poprawiły jakość dróg. Jednak (wspominane już w diagnozie), wieloletnie zaległości w zakresie infrastruktury drogowej w dalszym ciągu stanowią podstawowy problem rozwojowy naszych gmin. Wyniki badań, zaczynając od analizy materiałów promocyjnych z wyborów samorządowych, poprzez obszerne badania ankietowe (1548 respondentów) oraz elementy analizy SWOT jednoznacznie wskazują, że drogi to główny problem społeczności lokalnej. Ich rozwiązywaniem będą zajmować się głównie jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiat). Charakterystyczna jest natomiast negatywna ocena stanu i ilości na obszarze LGD ścieżek rowerowych oraz chodników ulicznych. Występuje w tym przypadku charakterystyczne zjawisko polegające na tym, że po zaspokojeniu w pierwszej kolejności potrzeb drogowych, następnymi z kolei oczekiwaniami są inwestycje właśnie w ścieżki rowerowe oraz chodniki uliczne. Konsultacje społeczne jednoznacznie potwierdziły takie hipotezy. Z punktu widzenia wdrażania LSR ma to istotne znaczenie, ponieważ przedsięwzięcia z tego obszaru mogą być wpisane w jej realizację.

Drugi zasadniczy problem to tworzenie nowych miejsc pracy. Zarówno w trakcie dyskusji na spotkaniach, na których prowadzone były badania ankietowe, jak i w trakcie konsultacji społecznych, tworzenie miejsc pracy to podstawowy postulat, oczekiwanie i potrzeba mieszkańców. Za najbardziej właściwe uznajemy takie podejście, w którym z jednej strony powstawać będą nowe firmy lub rozwijać się istniejące, natomiast z drugiej strony osoby poszukujące pracy będą podnosić swoje kwalifikacje, stając się dzięki temu bardziej atrakcyjnymi na rynku pracy. Efektem takiego podejścia powinien być wzrost produkcji lub wielkość świadczonych usług.

Diagram identyfikuje czynniki zewnętrzne wpływające na procesy rozwojowe. Syntetyzując 9

czynników, które zostały określone przez mieszkańców jako szanse w rozwoju obszaru LGD ZS, można wyodrębnić 3 ich główne grupy. Pierwsza z nich to środki finansowe z UE, druga to produkcja zdrowej żywności, natomiast trzecia (którą przedstawimy w powiązaniu z zagrożeniami) to świadomość społeczna i obywatelska. Mieszkańcy obszaru LGD ZS za największą szansę w rozwoju swoich gmin uznają środki finansowe z UE. Jest to klasyczne zewnętrzne finansowanie rozwoju gospodarczego. Historia gospodarcza zna dużo takich sytuacji, kiedy to nawet niewielkie dofinansowanie może w bardzo znaczący sposób przyczynić się do rozwoju regionu. Prezentujemy pogląd, że w ten sam sposób widzi te kwestie społeczność obszaru LGD ZS. Dostępność środków unijnych, możliwość wspierania własnych środków finansowych środkami unijnymi czy właściwe ich wykorzystanie zostały określone jako szanse rozwojowe naszych gmin. W takiej sytuacji należy jedynie wyrazić przypuszczenie, że społeczność lokalna będzie się aktywnie włączać w procesy ich pozyskiwania.

Szansę rozwoju swojego obszaru mieszkańcy gmin LGD Ziemi Siedleckiej widzą również w występujących w skali kraju jak również w Europie wzroście zainteresowania produkcją i spożyciem zdrowej żywności oraz tendencjami do prowadzenia zdrowego stylu życia. Powinno to pociągać za sobą wzrost popytu na nią. Mamy tutaj do czynienia z następującym zjawiskiem Otóż z jednej strony (co wykazywaliśmy w diagnozie) mamy bardzo niskie zainteresowanie problemami organizacji rolnictwa i produkcji rolnej, natomiast z drugiej strony widzenie szans rozwojowych w produkcji zdrowej żywności.

Trzecim elementem, który społeczność lokalna uznaje za szansę to wzrost świadomości społecznej i obywatelskiej na poziomie makrospołecznym. Takie podejście mieszkańców obszaru LGD jest bardzo interesujące z punktu widzenia budowy kapitału społecznego. Element ten będzie bardzo mocno wykorzystywany w działaniach oraz przedsięwzięciach związanych z aktywizacją społeczną mieszkańców oraz wzrostem zainteresowania organizacji pozarządowych.

Przechodząc z kolei do zagrożeń rozwojowych jakie niesie ze sobą oddziaływanie czynników zewnętrznych stwierdzamy, że również w tym przypadku problemy środków finansowych z UE stanowiły w trakcie konsultacji społecznych często dyskutowany temat. Dlatego też konieczne będą działania z zakresu szkoleń i doradztwa mające na celu poprawę sytuacji w tym zakresie.

Drugi aspekt sprawy związany jest bardzo ściśle z problemami społecznymi. Społeczność lokalna bardzo wyraźnie podkreśla niski poziom zaangażowania społecznego mieszkańców. Za istotne zagrożenia (pow. 60% wskazań uznaje atomizację społeczeństwa. Zagrożeniem jest również jego starzenie się. Dlatego też budowa kapitału społecznego musi znaleźć swoje odzwierciedlenie w formułowanych celach i przedsięwzięciach.

Problemem o charakterze ekonomicznym są wysokie podatki oraz pozapłacowe koszty pracy. Dlatego stanowić będą jedno z przedsięwzięć.

Przedstawione powyżej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia stanowiły podstawę i punkt wyjścia do formułowania celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć.

PROBLEMY I WYZWANIA W ROZWOJU SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM OBSZARU LGD ZIEMI SIEDLECKIEJ

(Wnioski z przeprowadzonych analiz)

Badania ankietowe przeprowadzone na grupie 1548 mieszkańców, konsultacje społeczne zrealizowane w trakcie 12 spotkań w czasie których przedmiotem oceny był mocne i słabe strony obszaru LGD ZS oraz szanse i zagrożenia wynikające z oddziaływania czynników zewnętrznych, spotkania warsztatowe jak również konsultacje indywidualne stanowiły podstawę do opracowania oraz klasyfikacji kluczowych problemów (wyzwań) obszaru działania LGD Ziemi Siedleckiej. Wyodrębniono 3 główne obszary problemowe:

1. Aktywizacja i integracja mieszkańców oraz poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie społeczności lokalnej.

2. Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych (m. in. inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych) i niedostateczna współpraca między nimi oraz zbyt niskie kompetencje i umiejętności zawodowe części mieszkańców ograniczają rozwój lokalnego rynku pracy.

3. Braki w infrastrukturze oraz niedostatecznie wykorzystywana istniejąca, ogranicza możliwości racjonalnego spędzania wolnego czasu na terenie własnego miejsca zamieszkania oraz jego najbliższych okolic, zmniejszają również atrakcyjność obszaru LGD. Niewystarczający poziom usług społecznych (socjalne, kulturalne itp.) dodatkowo obniża jakość życia, co przekłada się negatywnie na związek mieszkańców z miejscem zamieszkania.

W tabelach ..... przedstawiamy zdefiniowane powyżej kluczowe problemy, przyczyny problemów oraz negatywne ich następstwa

Problem kluczowy 1	
Aktywizacja i integracja mieszkańców oraz poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie społeczności lokalnej.	
Przyczyny problemu	Negatywne następstwa
1. Niski stopień zainteresowania społeczności lokalnej aktywnym udziałem w życiu publicznym swojej miejscowości i gminy.	Przedstawione przyczyny występujących problemów sformułowanych jako problem kluczowy 1 wywołują określone następstwa. Jako główny skutek należy uznać niewątpliwie zdecydowanie za niski udział ogółu społeczności lokalnej w życiu publicznym obszaru LGD Ziemi Siedleckiej. Następstwem takiej sytuacji jest również niewystarczająca ilość organizacji pozarządowych (np. Stowarzyszeń czy grup nieformalnych). W przypadku LGD ZS ma również miejsce relatywnie wysokie terytorialne zróżnicowanie aktywności społecznej. Niekorzystnym następstwem jest również różny poziom prowadzenia aktywnej działalności przez poszczególne Stowarzyszenia i organizacje nieformalne. Przedstawione powyżej następstwa przekładają się również na niski stopień zainteresowania ogółu społeczności lokalnej włączaniem się w różne obszary życia publicznego. Przedstawione powyżej konsekwencje, bardziej o charakterze szczegółowym, przekładają się na następstwa o charakterze ogólnym.
2. Silna koncentracja uwagi społeczeństwa na codziennym życiu zawodowym, rodziny oraz najbliższego otoczenia.	
3. Zbyt niskie wsparcie aktywności społecznej mieszkańców ze strony instytucji i organizacji rządowych i samorządowych.	
4. Alternatywne możliwości spędzania wolnego czasu, zwłaszcza przez młodzież (internet, telewizja).	

5. Brak dostatecznej ilości obiektów kultury i innych miejsc spotkań (zadbane i estetyczne świetlice wiejskie, dostęp do pomieszczeń szkolnych w godzinach popołudniowych).	Niewystarczający udział społeczności lokalnej w życiu publicznym ogranicza rozwój społeczno-gospodarczy danego obszaru. Czynniki ludzkie mający podstawowe znaczenie w kształtowaniu rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw jest w sytuacjach jego ograniczonej aktywności wykorzystywany nie w pełni. Natomiast myśl ludzka, tworzone przez człowieka koncepcje oraz umiejętność współdziałania tworzą nowe wartości umożliwiające postęp społeczny.
---	---

<p align="center">Problem kluczowy 2</p> <p align="center">Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych (m. in. inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych) i niedostateczna współpraca między nimi oraz zbyt niskie kompetencje i umiejętności zawodowe części mieszkańców ograniczają rozwój lokalnego rynku pracy.</p>	
Przyczyny problemu	Negatywne następstwa
<p>1. Niski poziom ogólnego rozwoju gospodarczego obszarów Wschodniej Polski i ściśle z tym związana emigracja młodych ludzi z obszaru LGD ZS.</p> <p>2. Ograniczone możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych przez przedsiębiorstwa na rozwijanie firm ze względu na ograniczone ich ilości oraz silnej konkurencji.</p> <p>3 Ograniczona ilość oraz niedostateczny poziom rozwoju instytucji i organizacji otoczenia biznesu świadczący usługi na rzecz przedsiębiorstw na różnych etapach ich rozwoju.</p> <p>4. Niedostateczne wyposażenie szkolnictwa na obszarze LGD w rzeczową bazę dydaktyczną oraz niedoskonała organizacja praktycznej nauki zawodu ograniczają możliwości kształcenia na właściwym poziomie.</p>	<p>Przedstawione przyczyny wywołują określone następstwa w obszarze funkcjonowania życia gospodarczego. W pierwszej kolejności należy wymienić niedostateczne wykorzystywanie istniejącego potencjału ludzkiego., co przejawia się marginalizacją określonej części mieszkańców obszaru LGD. W tym przypadku dotyczy to części młodzieży, osób bezrobotnych oraz osób długotrwale bezrobotnych. Powstają problemy o charakterze psychologicznym oraz społecznym. Inna grupa negatywnych następstw dotyczy stopnia wykorzystania istniejącego potencjału wytwórczego w przedsiębiorstwach, ze względu na trudności ze sprzedażą wytworzonych produktów i usług. Na obszarze LGD ZS faktycznie prowadzi działalność gospodarczą zbyt niska, w stosunku do możliwości i potrzeb liczba podmiotów. Należy wyraźnie zaznaczyć, że chodzi o podmioty gospodarcze faktycznie funkcjonujące. Jednocześnie występuje zbyt małe zróżnicowanie rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej. Dlatego też takie przedsięwzięcia jak inkubatory przetwórstwa lokalnego produktów rolnych mogą różnicować kierunki produkcji, a jednocześnie zwiększać stopień wykorzystania zasobów wytwórczych (jak np. lokalne surowce rolne).</p> <p>Inne negatywne następstwa dotyczą niedostosowania kompetencji i umiejętności zawodowych części mieszkańców do potrzeb lokalnego rynku pracy. Wynika to również w dużym stopniu ze słabości praktycznego kształcenia młodzieży w regionie Środkowo-wschodniej Polski. Wymienione wyżej w układzie szczegółowym negatywne następstwa przekładają się na słabości życia gospodarczego na obszarze LGD Ziemi Siedleckiej.</p>

Problem kluczowy 3

Braki w infrastrukturze oraz niedostatecznie wykorzystywana istniejąca, ogranicza możliwości racjonalnego spędzania wolnego czasu na terenie własnego miejsca zamieszkania oraz jego najbliższych okolic, zmniejszają również atrakcyjność obszaru LGD. Niewystarczający poziom usług społecznych (socjalne, kulturalne itp.) dodatkowo obniża jakość życia, co przekłada się negatywnie na związek mieszkańców z miejscem zamieszkania.

Przyczyny problemu	Negatywne następstwa
1. Niedostateczne i niewystarczające (wieloletnie) nakłady inwestycyjne na drogi oraz inne obiekty użyteczności publicznej.	Podane przyczyny problemów wywołujące negatywne następstwa idą dwukierunkowo i wzajemnie na siebie oddziałują, kształtując w ten sposób brak racjonalnego i korzystnego dla rozwoju człowieka organizacji czasu wolnego na obszarze LGD ZS.
2. Niski poziom wykorzystywania istniejących obiektów infrastruktury publicznej (świetlice wiejskie, boiska i place sportowe, tereny rekreacyjne itp.)	Ukształtowane historycznie przez poprzednie pokolenia niewłaściwe podejście mieszkańców obszarów wiejskich do racjonalnego wypoczynku ma swoje negatywne konsekwencje w samopoczuciu, zdrowiu i radości życia społeczności lokalnej obecnie. Wywołuje brak zainteresowania wydarzeniami, imprezami kulturalnymi i uprawianiem sportu. Ogranicza, a nawet hamuje rozwój intelektualny mieszkańców obszaru działania LGD ZS. Ważnym elementem tego rozwoju jest świadomość historyczna społeczeństw, zwłaszcza dotycząca historii własnego regionu. Należy przy tym rozumieć historię w szerokim ujęciu jak również znajomość zasobów przyrodniczych. Te obszary życia należy traktować jako ważny element tożsamości, która oddziałuje również na nasze zachowania. Mają one również wpływ na naszą aktywność w sferze życia społecznego i publicznego.
3. Niedostateczna popularyzacja i promocja aktywnych form wypoczynku przez organizacje i instytucje pozarządowe jak również władze lokalne.	
4. Niska pozycja racjonalnego wypoczynku w hierarchii wartości społeczności obszarów wiejskich.	